

Kirjoitus julkaistiin Helsingin Sanomien Mieli-pide-osastossa 17.8.2006

Omistuksessa voi olla kysymys myös tunnearvosta

Puolustimme Vieraskynässä (HS 31.7.) omistaja-arvoa ihmisille arvoa tuottavana yritysten päämääränä. Omistaja-arvo ei ole kuitenkaan ainoa päämäärä, saati sellainen, jolla voi perustella mitä vain keinoja.

Monet pitävät omistaja-arvoa pahana, koska sillä on perusteltu yritysten toimia, joiden on katsottu hyödyttävän vain rahanahneita omistajia.

Miksi omistaja-arvolla oikeastaan on perusteltu tällaisia keinoja? Tämä taas liittyy siihen, millaista arvoa omistaja voi saada omistuksestaan.

Perustelujen taustalla on oletus, että omistuksesta voi saada vain rahallista arvoa - seuraa mielleyhtymä rahanahneisiin omistajiin.

Omistuksesta voi kuitenkin saada myös tunnearvoa.

Viittasimme esimerkiksi hyvään oloon, jonka voi saada omistaessaan sellaisen yrityksen osakkeita, joka on omasta mielestä vastuullinen tai jonka tuotteista pitää. Joku taas saa tunnearvoa omistaessaan sellaisen yrityksen osakkeita, jonka tuotanto tai juuret ovat kotimaassa; joku sellaisen, jonka omistus on perinteisesti ollut omalla suvulla; joku sellaisen, jossa itse työskentelee.

Jotkut saavat tunnearvoa omistaessaan sellaisten yritysten osakkeita, joiden tuotteet tai toiminta edustavat heille tärkeitä asioita. Tällaisia voivat olla paitsi yhteiskuntavastuu, myös esimerkiksi Suomi-design tai syöpätutkimus. Omistuksesta voi siis saada monimuotoista tunnearvoa.

Ihmisen halua omistaa asioita, joita hän pitää hyvinä ja joita hän rakastaa, ovat kuvanneet viisaat Platonista Freudiin. Miksi sitten omistaja-arvoperusteluissa korostuu raha?

Yksi syy on, että toisin kuin tunnearvo, raha-arvo on kaikille melko yhteismitallista. Syytä lienee myös siinä, että monet vaikutusvaltaiset toimijat ylläpitävät illuusiota, että omistuksen arvo määräytyy yksinomaan kassavirtojen tai osinkojen raha-arvon perusteella.

Tällaisia toimijoita ovat mm. investointipankkiirit ja suurten institutionaalisten sijoittajien, kuten eläkerahastojen, päätöksiin vaikuttavat sijoitusanalyytikot - sekä monet tutkijat.

Edelleen taustalla vaikuttaa se, että pankkiirit, analyytikot ja tutkijat ovat hyviä tekemään rahamääräisiä analyyseja. Heidän kykynsä analysoida omistusten tunnearvoa on rajallinen.

Toisaalta yksityishenkilöt, jotka usein saavat omistuksistaan myös tunnearvoa, ovat passiivisia sekä yksinään voimattomia verrattuna em. toimijoihin. Voidaankin kysyä, pitäisikö yksityishenkilöille antaa enemmän edellytyksiä päättää itse, mihin he haluavat sijoittaa esimerkiksi eläkekertymänsä.

Ehkä tulevaisuudessa jokainen meistä voi vaikuttaa enemmän omistamalla tietynlaisten yritysten osakkeita ja osallistumalla aktiivisesti niiden ohjaukseen vaatien paitsi raha-arvoa, myös tunnearvoa - "henkisiä osinkoja".

JAAKKO ASPARA
tutkija

HENRIKKI TIKKANEN

professori

Helsingin kauppakorkeakoulu

Helsinki